

PODSTATNÁ JMÉNA

SUBSTANTIVA

Podstatná jména

- patří mezi **ohebné** slovní druhy
- rozlišujeme podstatná jména **abstraktní** (láska, moudrost, touha) a **konkrétní** (pes, kočka, strom)

Dále rozlišujeme podstatná jména:

hromadná – *dříví, obyvatelstvo, hmyz,
ptactvo*

látková – *pivo, krev, sníh, mouka*

pomnožná – *narozeniny, housle, Vánoce,
Budějovice*

U podstatných jmen určujeme:

- rod – ženský (*ta*), mužský (*ten*), střední (*to*)
- číslo – jednotné (*singulár*), množné (*plurál*), dvojné (*duál*)
 - pád:
 1. nominativ
 2. genitiv
 3. dativ
 4. akuzativ
 5. vokativ
 6. lokál
 7. instrumentál

Skloňování podle vzorů:

Každý rod má své určené vzory, u podstatných jmen rodu mužského se při výběru vzoru řídíme navíc i *životností*.

Nejčastěji zařazujeme podstatná jména do vzorů podle koncovky ve 2. (*někdy i ve 4.) pádě*.

Vzory rodu mužského:

pán -a

hrad -u nebo -a

muž -e

stroj -e

předseda -y

soudce -e

Vybrané příklady skloňování:

- *Petrovi, Milošovi, ale Karlu Jaromíru Erbenovi,*
jiná situace nastává u vzoru předseda –
předsedovi Otovi Skálovi
- *pane! Jelene!, ale dobrodruhu! hochu! mágu!*
 - *otče! chlapče!, ale soudce! porotce!*
- *o hřebíčcích i hřebíčkách, balíčcích i balíčkách*
 - *husité, fotbalisté – husiti, fotbalisti* (tvary hovorové)

- o hokejstech, ale o sluzích, kolezích

- *kužely i kuželi, strašpytli i strašpytly, kotli i kotly, manžely i manželi*
- *podstatná jména plamen, pramen, křemen, kmen, kořen, hřeben, řemen, ječmen mají koncovky podle dvou vzorů (hrad i stroj)*
- *kolísání životnosti – beránci - beránky, panáci – panáky, uzenáči – uzenáče, činitelé – činitele, ledoborce - ledoborci*

**Po obloze pluli *bílí* beránci.
Po obloze pluly *bílé* beránky.**

- ***člověk – lidé***
- ***Rodiče se o mě dobře starali.***
- ***Bílí koně se pásli. – V rohu tělocvičny stály nové koně.***
- ***dni, dny (oba tvary rod neživotný)***
- ***kedluben – kedlubna, šál – šála, pirožek – pirožka, brambor - brambora***

Vzory rodu ženského:

- žena –y
- růže –e
- píseň –ě
- kost -i

Vybrané příklady skloňování:

- *dcera – dceři*
- *louky – luka*
- *chvíle, košile, ulice – chvíl, košil, ulic, ale
dispozic i dispozicí, kompozic i kompozicí*
 - *myši – s myšmi*
 - *nocí – s nocemi*
- *nemoc – nemocem i nemocím, o nemocech i
nemocích*

Skloňování podle vzoru i d e a:

!Pozor na *střídání* koncovek!

idey i ideje

s ideou i idejí

idey i ideje

ideám i idejím

o ideách i idejích

s ideami i idejemi

(Korea, Andrea)

Skloňování podstatných jmen ruce, oči, uši, nohy, kolena, ramena, prsa

lokál plurálu (duálu):

rukou i rukách, nohou i nohách, kolenech i kolenou, ramenou i ramenech

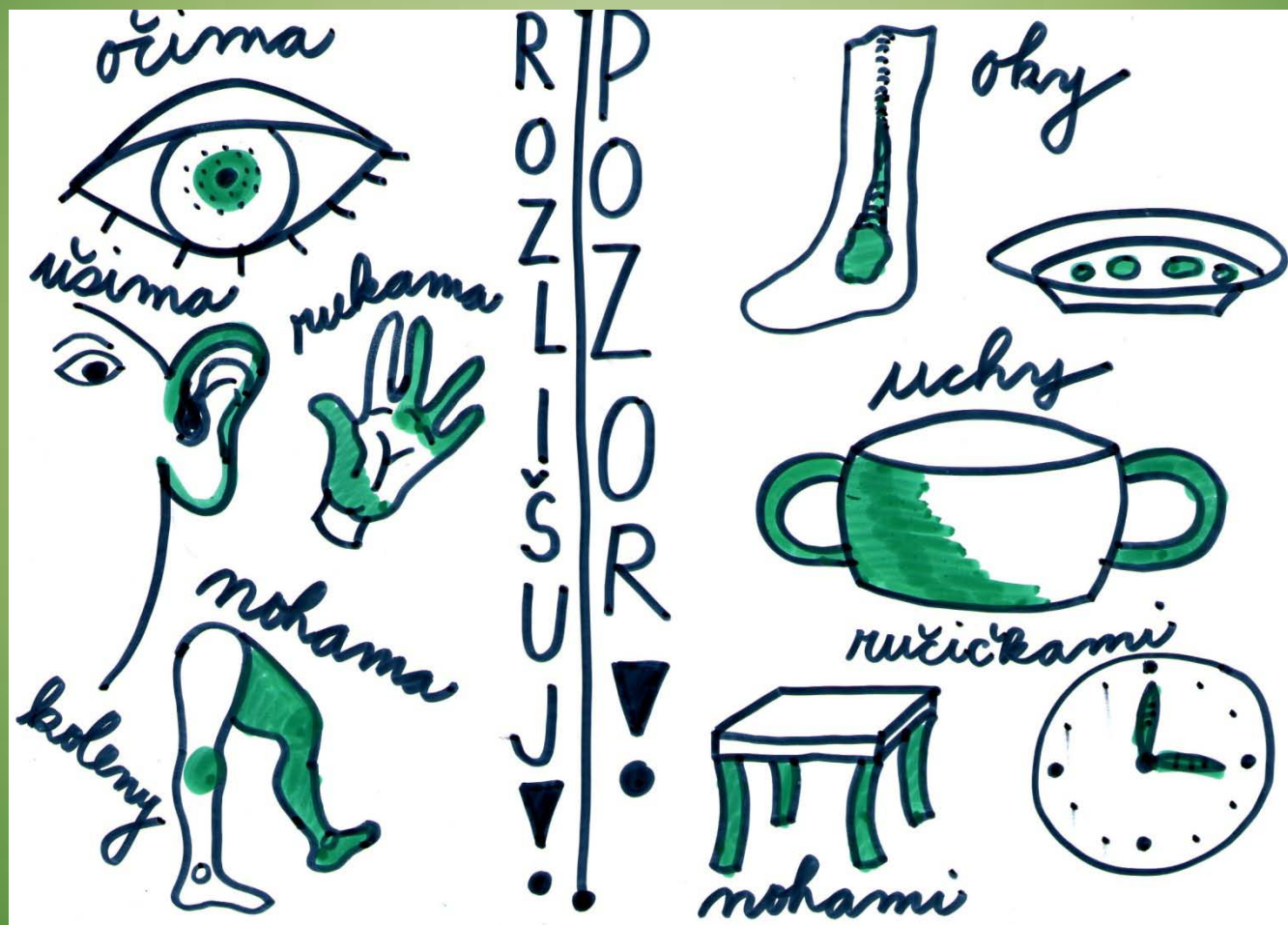
genitiv plurálu (duálu):

nohou i noh, kolenou i kolen, ramenou i ramen

instrumentál plurálu (duálu):

***r u k a m a , n o h a m a , o č i m a , u š i m a ,
k o l e n y , r a m e n y , p r s y***

ÚKOL: Vytvořte věty, v nichž užijete správné tvary instrumentálu plurálu (popř. duálu)

Použitá literatura:

STYBLÍK,V., ČECHOVÁ, M. *Základní mluvnice českého jazyka*. Praha: SNP, 2004.

Kresby: vlastní